

sygn. akt VII U 1681/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

31 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Kosicka

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu 10 marca 2022 r. na rozprawie w Warszawie

odwołania K. K. (1) (...) w W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W.

z 28 września 2021 r., znak (...)

z udziałem K. K. (2)

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, że K. K. (2) jako pracownik płatnika składek K. K. (1) (...) w W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 17 grudnia 2021 r.;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. na rzecz K. K. (1) (...) w W. 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VII U 1681/21

UZASADNIENIE

Płatnik składek K. K. (1) (...) w W. 4 listopada 2021 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 28 września 2021 r., znak (...).

Uzasadniając stanowisko odwołujący wskazał, że umowa o pracę z K. K. (2) została zawarta 17 lutego 2021 r., a o ciąży ubezpieczona dowiedziała się w marcu 2021 r. Ubezpieczona pracowała zdalnie w ruchomym czasie pracy, do jej obowiązków należało wykonywanie kosztorysów. Wynagrodzenie zostało ustalone adekwatnie do wykonywanej pracy, doświadczenia oraz wykształcenia ubezpieczonej. Płatnik składek zatrudniał jedynie pracowników fizycznych na stanowisku pomocniczego robotnika budowlanego z podstawą równej najniższej krajowej. Płatnik składek podkreślił, że przepisy prawa nie ograniczają możliwości zawierania umów o pracę pomiędzy osobami pozostającymi w związku małżeńskim, nie prowadzącym wspólnego gospodarstwa. Odwołujący podniósł, że umowa o pracę z ubezpieczoną została zawarta w celu rozwijania firmy i dzielenia się wypracowanymi zyskami. Dzięki zatrudnieniu u płatnika składek ubezpieczona mogła zdobywać cenne doświadczenie i wiedzę niezbędną w branży budowlanej (odwołanie, k. 3-5 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W uzasadnieniu stanowiska organ rentowy wskazał, że ze złożonych dokumentów ubezpieczeniowych wynika, że K. K. (2) od 17 lutego 2021 r. została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia

zdrowotnego przez płatnika składek (...) K. K. (1), a od 6 kwietnia 2021 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim. Organ rentowy podniósł, że ubezpieczona została zatrudniona przez swojego męża na stanowisku do spraw kosztorysowania i ofertowania z wynagrodzeniem 7000 zł brutto. Płatnik składek nigdy nie zatrudnił pracowników z wynagrodzeniem wyższym niż minimalne. Zatrudnienie ubezpieczonej z wynagrodzeniem znacznie wyższym, tuż przed rozpoczęciem korzystania przez nią z długotrwałego zwolnienia lekarskiego w związku z ciążą budzi wątpliwości. W ocenie organu rentowego stanowisko zostało utworzone specjalnie dla ubezpieczonej. Zdaniem organu rentowego nie zostały przedstawione wiarygodne dowody wykonywanie obowiązków przez ubezpieczoną, a tym samym na wykonywanie pracy na stanowisku wynikającym z zawartej umowy o pracę. Świadkowie składający oświadczenia w toku postępowania wyjaśniającego także nie potwierdzili wykonywania pracy przez ubezpieczoną. Ponadto płatnik nie zatrudnił nowej osoby na miejsce odwołującej, po rozpoczęciu przez nią zwolnienia lekarskiego w związku z ciążą. Organ rentowy podkreślił, że te wszystkie okoliczności dają podstawy do stwierdzenia, że umowa o pracę została zawarta dla pozorów w rozumieniu art. 83 k.c. i z naruszeniem zasad współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c., gdyż została zawarta jedynie w celu uzyskania świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (odpowiedź na odwołanie, k. 6-7 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

K. K. (1) od 18 listopada 2019 r. prowadzi własną działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą przy ul. (...) lok. (...) w W.. Przeważającą działalność stanowi wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych (bezsporne).

K. K. (1) i K. K. (2) są małżeństwem od 14 października 2017 r. Przed zatrudnieniem K. K. (2) w (...) K. K. (1) zatrudniano tylko pracowników fizycznych na podstawie umowy o pracę z minimalnym wynagrodzeniem. Pod koniec 2020 r. do płatnika składek napływało coraz więcej zapytań dotyczących kierowania robotami budowlanymi i wykonywania robót budowlanych. W związku z rosnącymi cenami materiałów budowlanych i robocizny przybyło pracy przy sporządzaniu ofert, należało bowiem dokładnie sprawdzać oferty pod kątem opłacalności. K. K. (1) wykonywał te czynności samodzielnie. Płatnik składek postanowił zatrudnić do pomocy przy kosztorysach i ofertach K. K. (2), by nie zaniedbywać obowiązków kierowania robotami budowlanymi na trwającej budowie przy ul. (...) w W. – (...) (zeznania K. K. (2), k. 55v. – 56 a.s., zeznania K. K. (1), k. 56 a.s.).

K. K. (2) 8 listopada 2016 r. ukończyła wyższe studia na kierunku budownictwo w specjalności technologia i organizacja budownictwa na Politechnice (...) uzyskując tytuł magistra inżyniera. W styczniu 2017 r. odbyła kurs kosztorysowania w systemie (...). Ubezpieczona mieszka przy ul. (...) w K., ponieważ rodzice pomagają jej w opiece nad synem (kserokopia dyplomu, k. 36 a.s., zaświadczenie o odbytym szkoleniu, k. 37 a.s., zaświadczenie o zameldowaniu na pobyt stały, k. 41 a.s., zeznania K. K. (2), k. 55 v. -56 a.s.).

W okresie od 6 lutego 2017 r. K. K. (2) była zatrudniona na stanowisku pracownika biurowego w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) A. H. z siedzibą O., jej wynagrodzenie od 1 listopada 2017 r. wynosiło 4000 zł brutto miesięcznie. 23 sierpnia 2020 r. zakończyła urlop rodzicielski, a od 26 sierpnia 2020 r. przebywała na urlopie wypoczynkowym. Od 1 grudnia 2020 r. rozpoczęła urlop wychowawczy, który zakończył się 31 marca 2021 r. W okresie od 1 do 6 kwietnia 2021 r. wykonywała pracę w (...) A. H.. Do jej obowiązków należała weryfikacja dokumentacji projektowej i technicznej przed przystąpieniem do przetargu/realizacji kontraktu, ścisła współpraca z kwiartnikami i inżynierami robót budowlanych, sprawdzanie kompletności materiałów przetargowych, zbieranie materiałów niezbędnych do opracowania oferty, sporządzanie przedmiarów, kosztorysów, kalkulacji oraz wycen, monitorowanie rynku usług budowlanych, nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z podwykonawcami, sporządzanie dokumentacji dotyczącej danej oferty (umowa o pracę z 6 lutego 2017 r., k. 38 a.s., zakres obowiązków, k. 39 a.s., aneks do umowy o pracę, k. 40 a.s., pisemne wyjaśnienia K. K. (2) – nienumerowane karty a.r., zeznania K. K. (2), k. 55 v. -56 a.s.).

K. K. (1) 16 lutego 2021 r. zawarł umowę o pracę z K. K. (2) na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze czasu pracy, z wynagrodzeniem w kwocie 7000 zł brutto miesięcznie na stanowisku specjalisty ds. kosztorysowania i ofertowania. Jako miejsce pracy określono siedzibę firmy oraz inne miejsce poza zakładem pracy wyznaczone przez pracodawcę. Termin rozpoczęcia pracy został oznaczony na 17 lutego 2021 r. 19 lutego 2021 r. została zgłoszona do ubezpieczeń

na druku ZUS ZUA. Orzeczeniem lekarskim z dnia 17 lutego 2021 r. ubezpieczona została uznana za zdolną do pracy na stanowisku specjalisty ds. kosztorysowania i ofertowania. 17 lutego 2021 r. K. K. (2) odbyła wstępne szkolenie w dziedzinie bhp (umowa o pracę z dnia 16 lutego 2021 r., druk ZUS ZUA– nienumerowane karty a.r., orzeczenie lekarskie z 17 lutego 2021 r.- nienumerowane karty a.r., karta szkolenia wstępnego - nienumerowane karty a.r.).

Ubezpieczona wykonywała pracę zdalnie przez 8 godzin dziennie, korzystając z telefonu oraz sprzętu komputerowego należącego do płatnika składek. Pracę świadczyła zdalnie z domu przy ul. (...) w K.. Zakres prac ubezpieczona otrzymywała od K. K. (1) telefonicznie, codziennie rano ustalane były zadania do wykonania danego dnia. Ubezpieczona codziennie sprawdzała czy pojawiają się nowe przetargi na wykonanie robót budowlanych, konsultowała je z K. K. (1) i przygotowywała dokumentację do przetargów. Wynagrodzenie było wypłacane gotówką do rąk własnych (listy płac za miesiące luty-maj 2021 r. – nienumerowane karty a.r., faktury zakupu telefonu z 28 lutego 2021 r. i komputera z 23 lutego 2021 r. - nienumerowane karty a.r., zeznania świadka I. R., k. 54 v. a.s., zeznania K. K. (1), k. 56 a.s.).

K. K. (2) wykonała kosztorys (...) z 22 lutego 2021 r., kosztorys ofertowy dla klienta (...) z 25 lutego 2021 r., formularz ofertowy do postępowania o udzielenie zamówienia na „(...)”. Podpisywała odbiór faktur zakupu materiałów budowlanych (kosztorys z 22 lutego 2021 r., 25 lutego 2021 r., formularz ofertowy, faktury VAT z 20 marca 2021 r., z 29 marca 2021 r. – nienumerowane karty a.r.).

K. K. (2) w lutym 2021 r. współpracowała telefonicznie z M. C. przy wycenie instalacji elektrycznej – okablowania, rozdzielania elektrycznego, zabezpieczenia i montażu do mieszkań przy ul. (...) oraz przy przetargu dla (...). Ubezpieczona kontaktowała się telefonicznie również M. S. (1) – kierownikiem projektu budowy przy ul. (...) w W. – (...) z firmy (...) sp. z o.o., która była generalnym wykonawcą budowy. Firma (...) była podwykonawcą i koordynatorem zadań budowlanych na budowie, ubezpieczona zajmowała się wówczas kosztorysami i wycenami, zbierała oferty z rynku. Na przełomie lutego i marca 2021r. właściciel firmy (...) współpracował telefonicznie z K. K. (2) w zakresie kosztorysów oraz ofert instalacji elektrycznych i zmian zakresu prac wykonywanych do danego kontraktu przez firmę (...). Na przełomie lutego i marca 2021r. właściciel firmy (...) współpracował telefonicznie z K. K. (2) w zakresie wykonywania wycen oraz ofert. Zakończenie budowy przy ul. (...) w W. miało miejsce w październiku 2021 r. (zeznania świadka M. C. k. 44 v a.s., zeznania świadka M. S. (2) k. 44 v a.s., zeznania świadka A. S. k. 54v.-55 a.s., oświadczenie A. D. - nienumerowane karty a.r., zeznania K. K. (2), k. 55 v. -56 a.s.).

Ubezpieczona od 6 kwietnia 2021 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim w związku z ciążą i 10 października 2021 r. urodziła córkę (zaświadczenie o zameldowaniu na pobyt stały, k. 42 a.s.).

W 2021 r. przychody z prowadzonej działalności (...) K. K. (1) z siedzibą w W. wyniosły ogółem 659 081,21 zł (PIT-28 za 2021r., k. 60-64 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. 29 lipca 2021 r. zawiadomił K. K. (1) i K. K. (2) na podstawie art. 61 § 1 i § 4 k.p.a. oraz art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych K. K. (2) i podstaw wymiaru składek na te ubezpieczenia. Następnie, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, została wydana w dniu 28 września 2021 r. decyzja znak: (...), w której na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 1, art. 68 ust. 1 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych Zakład stwierdził, że K. K. (2) jako pracownik u płatnika składek (...) K. K. (1), nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 17 lutego 2021 r. (zawiadomienia z dnia 29 lipca 2021 r. i decyzja z dnia 28 września 2021 r. – nienumerowane karty a.r.).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, a także w oparciu o zeznania świadków: M. C., M. S. (2), A. S., I. R. oraz ubezpieczonej K. K. (2) i odwołującego się K. K. (1).

Dokumenty złożone przez strony odwołujące się oraz przez organ rentowy sąd ocenił jako wiarygodne. Z uwagi na to, że strony sporu nie zgłosiły zastrzeżeń wobec dokumentów, a poza tym biorąc pod uwagę okoliczność, że wskazują one na okoliczności potwierdzone przez świadków i strony - na ich podstawie zostały poczynione ustalenia faktyczne.

Jako wiarygodne wąd ocenił zeznania świadka I. R., która potwierdziła, że K. K. (2) wykonywała pracę zdalnie z domu przy ul. (...) w K., gdzie zamieszkiwała wspólnie z dzieckiem, którym świadek opiekowała się w czasie jej pracy.

Sąd dał wiarę również zeznaniom świadków M. C., M. S. (2), A. S.. Każdy ze świadków potwierdził, że w okresie luty – kwiecień 2021 r. miał kontakt telefoniczny z K. K. (2), z którą załatwiali sprawy związane z ofertami i kosztorysami. Świadkowie M. S. (2) i A. S. współpracowali z K. K. (1) jako podwykonawcy robót budowlanych i potwierdzili, że ubezpieczona zajmowała się ich kosztorysami i zmianami w kosztorysach oraz ofertach. Zeznania ww. świadków były ze sobą zbieżne w zakresie okoliczności dotyczących czynności wykonywanych przez ubezpieczoną. Z tego też względu, sąd nie znalazł żadnych powodów, aby kwestionować ich wiarygodność w jakiegokolwiek części.

Zeznania ubezpieczonej K. K. (2) i odwołującego się K. K. (1) także zostały przez sąd ocenione jako wiarygodne, były bowiem zbieżne i wzajemnie się uzupełniały z zeznaniami ww. świadków.

Analizując potrzebę uwzględnienia wniosku organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości sąd miał na względzie, że okoliczności, dotyczące sytuacji ekonomicznej płatnika składek są nieistotne, szczególnie że spór w niniejszej sprawie dotyczył jedynie kwestii podlegania ubezpieczeniom społecznym. W tego typu sprawach wymagane jest ustalenie, czy praca danej osoby spełniała przesłanki wynikające z art. 22 k.p. i czy faktycznie była realizowana. Sąd postanowił więc o pominięciu wskazanego wniosku dowodowego na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. jako nieistotnego. Sąd postanowił także na podstawie art. 235² § 1 pkt 4 k.p.c. pominąć jako niemożliwy do przeprowadzenia dowód z książki przychodów za 2021 r., ponieważ płatnik składek nie prowadził takiego rodzaju księgowości, gdyż rozliczał się ryczałtowo (k. 56-56v. a.s.).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie K. K. (1) podlegało uwzględnieniu.

Sporne w rozpatrywanej sprawie było to czy K. K. (2) od 17 lutego 2021 r. realizowała umowę o pracę u płatnika składek (...) K. K. (1) z siedzibą w W. i czy z tego tytułu powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Aby tę kwestię rozstrzygnąć należy dokonać szczegółowej wykładni przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2021r., poz. 423), zwanej dalej ustawą systemową. Art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy stanowi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy systemowej następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. O tym jednak, czy dany stosunek prawny łączący dwa podmioty może być uznany za stosunek pracy, rozstrzygają przepisy prawa pracy. Stosownie do treści definicji zawartej w art. 2 kodeksu pracy (tekst jedn. Dz.U. z 2019r., poz. 1040, dalej: k.p.) pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie między pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tegoż stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Dla stwierdzenia, czy zaistniały podstawy do objęcia pracownika ubezpieczeniem społecznym, w świetle powołanych przepisów, wymagane jest ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, czyli w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

Organ rentowy wskazywał, że brak jest dowodów potwierdzających faktyczne świadczenie pracy przez K. K. (2). Uzasadniając odpowiedź na odwołanie organ rentowy powołał się na treść art. 83 k.c. oraz art. 58 § 2 k.c. wskazując, że zawarta między stronami a umowa o pracę z 17 lutego 2021 r. została zawarta dla pozorów i z naruszeniem zasad współzycia społecznego. Organ rentowy podkreślił, że jedynym celem zgłoszenia odwołującej do ubezpieczeń była chęć uzyskania świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie ma jednak wątpliwości, że zawarcie umowy o pracę i objęcie z tego tytułu ochroną ubezpieczeniową nie jest działaniem sprzecznym z zasadami współzycia społecznego. Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Istotne znaczenie ma tu niezgodność między pierwotnym aktem woli, a jego uzewnętrznieniem. Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa rozróżnia się dwie podstawowe postacie pozorności:

1. pozorność czysta, zwana też bezwzględną lub absolutną, kiedy to strony, dokonując czynności prawnej, nie mają zamiaru wywołania żadnych skutków prawnych. W ich sferze prawnej nic się nie zmienia, a jedynym celem ich zachowania jest stworzenie u innych przeświadczenia, że czynność prawna, w takiej postaci jak ujawniona, została w rzeczywistości dokonana. Jak to wyjaśnia Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 czerwca 1986r. (I CR 45/86, LEX nr 8766): „Czynność prawna pozorna, wyrażająca oświadczenie woli pozorne, nie ukrywająca innej czynności prawnej, nie wywołuje między stronami skutków prawnych, gdyż jest nieważna w świetle art. 83 § 1 k.c. Pozorność jest zatem wadą oświadczenia woli polegającą na niezgodności między aktem woli a jej przejawem na zewnątrz, przy czym strony zgodne są co do tego, aby wspomniane oświadczenie nie wywołało skutków prawnych. Oświadczenie woli stron nie może wtedy wywoływać skutków prawnych odpowiadających jego treści, ponieważ same strony tego nie chcą” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2007r., I CSK 70/07, LEX nr 287785; tak również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2012r., I UK 27/12, LEX nr 1218584);

2. pozorność kwalifikowana, względna, zwana też relatywną, kiedy strony zawierają czynność prawną pozorną tzw. symulowaną dla ukrycia innej, rzeczywistej przez te strony zamierzonej i dokonanej (czynność ukryta tzw. dysymulowana). Rzeczywistym zamiarem stron jest wywołanie innych skutków prawnych niż wynikałoby to z treści ujawnionych oświadczeń. Jest to najczęściej występujący w praktyce przypadek pozorności. Strony posługują się czynnością prawną ujawnioną dla ukrycia swoich rzeczywistych zamiarów. „Strony udają więc, że dokonują jakiejś czynności prawnej, a pozorność ma miejsce wtedy, gdy pod pozorowaną czynnością prawną nic się nie kryje, jak i wtedy, gdy czynność pozorna ma na celu ukrycie innej rzeczywistej i zamierzonej czynności prawnej” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2002r., V CKN 1547/00, LEX nr 56054). Rozwiązaniem z punktu widzenia ważności złożonych oświadczeń w wyżej wymienionej sytuacji zajmuje się art. 83 § 1 k.c. zdanie drugie.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, formułowany w oparciu o treść cytowanego art. 83 k.c., zgodnie z którym zamiar podlegania ubezpieczeniu społecznemu, bez rzeczywistego wykonywania umowy o pracę, świadczy o fikcyjności zgłoszenia do pracowniczego ubezpieczenia społecznego. W sytuacji, w której stronom umowy o pracę przyświeca jedynie intencja włączenia do ubezpieczenia społecznego (i uzyskanie świadczeń płynących z tego ubezpieczenia) pod pozorem zatrudnienia, bez jego rzeczywistego wykonywania (art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.), zawarcie umowy o pracę nie może rodzić skutków prawnych i stanowić podstawy do uznania, że osoba, która zawarła taką umowę podlega ubezpieczeniu społecznemu pracowników (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2014r., III AUa 929/13). Jednocześnie a contrario do powyższego przyjmuje się, że nie można stwierdzić pozorności oświadczeń woli stron o zawarciu umowy o pracę, w sytuacji, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca pracę tę przyjmował (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 12 maja 2011r., II UK 20/11; z 19 października 2007r., II UK 56/07; z 14 marca 2001r., II UKN 258/00).

Jak wynika z art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Stwierdzenie, że umowa jest społecznie szkodliwa wymaga poczynienia konkretnych ustaleń faktycznych w kierunku wykazania, że na podstawie zawartej umowy o pracę nie były w rzeczywistości wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy. Powołanie się na przepis art. 58 § 2 k.c. z uwagi na wystąpienie celu obliczonego na naruszenie zasad

współzycia społecznego, możliwe jest wyjątkowo. Tylko w przypadku uznania, że zawarta umowa o pracę nie była faktycznie wykonywana przez strony, istnieje możliwość oceny w płaszczyźnie zgodności jej celu z zasadami współzycia społecznego. Nie można natomiast przyjąć, że jeżeli stronom umowy o pracę przyświeca cel w postaci chęci uzyskania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, to czynność prawna jest nieważna z mocy art. 58 § 2 k.c. Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jako motywacja do podjęcia zatrudnienia, nie świadczy o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak i inne cele stawiane sobie przez osoby zawierające umowy o pracę, takie jak chociażby chęć uzyskania środków utrzymania (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 11 maja 2018 r., III AUa 858/17). Zdaniem sądu, w obliczu dokonanych w sprawie ustaleń nie można przypisać ani ubezpieczonej, ani płatnikowi składek, że zgłoszenie K. K. (2) do ubezpieczeń społecznych nosiło znamiona świadomego i zamierzonego działania, którego celem był uzyskanie w sposób nieuprawnionych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Zdaniem Sądu w uzasadnieniu skarżonej decyzji nie ma ustaleń, które można by uznać za wystarczające do sformułowania powyższego twierdzenia.

W ocenie sądu, wobec treści zeznań świadków oraz ubezpieczonej i odwołującego się, nie ma podstaw do tego, by podzielić stanowisko organu rentowego, że na podstawie art. 83 k.c. i art. 58 § 2 k.c. umowa o pracę z 17 lutego 2021 r. jest pozorna, a przez to także nieważna. Skoro faktycznie była realizowana, co potwierdził zgromadzony materiał dowodowy, to o pozorności nie może być mowy, tym bardziej, że zaistniały te elementy, na które wskazuje art. 22 § 1 k.p., a mianowicie praca była wykonywana odpłatnie, a także w miejscu i w czasie wskazanym przez pracodawcę oraz pod jego kierownictwem. W rozważanym przypadku, zdaniem Sądu, wystąpiły więc wszystkie elementy konieczne dla zaistnienia pomiędzy stronami stosunku pracy. Wbrew stanowisku organu rentowego, zgromadzony materiał dowodowy potwierdził wykonywanie pracy przez K. K. (2). Dowodem wskazującym na taki fakt są dokumenty, zeznania stron oraz świadków, którzy potwierdzili, że ubezpieczona wykonywała zadania, jakie zostały przypisane do powierzonego jej stanowiska pracy, a więc związane z przygotowywaniem dokumentów do przetargów, wyszukiwaniem przetargów, przeglądaniem i przygotowywaniem ofert, wykonywaniem kosztorysów, kontaktem z podwykonawcami.

Na akceptację nie zasługuje zarzut organu rentowego wiążący się z tym, że płatnik składek nie posiadał realnej potrzeby zatrudnienia pracownika na stanowisko specjalisty ds. kosztorysowania i ofertowania co w ocenie organu rentowego dodatkowo potwierdza okoliczność, że na miejsce ubezpieczonej nie została zatrudniona osoba na zastępstwo. Jak wynika z zeznań K. K. (1) wykonywał on wszystkie te czynności samodzielnie, już pod koniec 2020 r. posiadał obowiązki związane z kierowaniem robotami budowlanymi na trwającej budowie przy ul. (...) w W. – (...), płatnik składek postanowił zatrudnić do pomocy przy kosztorysach i ofertach swoją K. K. (2). W związku ze wzrostem cen materiałów budowlanych i robocizny, płatnik składek musiał poświęcać więcej czasu i uwagi na przygotowywanie kosztorysów o sprawdzanie ofert pod kątem ich opłacalności dla działalności płatnika składek. K. K. (2) posiadała już wcześniej doświadczenie i kwalifikacje do sprawdzania ofert i kosztorysów, ponieważ posiada ukończone wyższe studia na kierunku budownictwo w specjalności technologia i organizacja budownictwa oraz odbyty kurs kosztorysowania w systemie (...), a ponadto przez kilka lat przed urodzeniem pierwszego dziecka pracowała w branży budowlanej. Tym samym ubezpieczona była nie tylko osobą zaufaną – ponieważ była żoną K. K. (1), ale także posiadała odpowiednie doświadczenie i wykształcenie, aby zajmować się kosztorysami oraz kontaktami z podwykonawcami z branży budowlanej. W ocenie sądu, powyższe działanie płatnika składek miało uzasadnione podstawy i wobec tego zostało uznane za racjonalne z punktu widzenia wsparcia działalności poprzez zatrudnienie stanowisko specjalisty ds. kosztorysowania i ofertowania w osobie K. K. (2). Dzięki zatrudnieniu K. K. (2) płatnik składek mógł kontynuować działalność bez ograniczenia w wykonywaniu kosztorysów, ofert i pozyskiwaniu nowych kontraktów w drodze wygranych przetargów, których przecież wyszukiwała i przygotowywała potrzebne dokumenty ubezpieczona. W konsekwencji sytuacja finansowa płatnika składek była dobra, w 2021 r. przychody z prowadzonej działalności (...) K. K. (1) z siedzibą w W. wyniosły ogółem 659 081,21 zł. W świetle powyższego nie sposób więc uznać, że istniał brak realnej potrzeby zatrudnienia przez płatnika składek osoby na stanowisko specjalisty ds. kosztorysowania i ofertowania, bowiem z przeprowadzonych dowodów wynika przeciwny wniosek. Powyższe potwierdzili przede wszystkim zeznający w sprawie świadkowie: M. C., M. S. (2), A. S., którzy są podwykonawcami

K. K. (1) lub współpracownikami i w spornym okresie korzystali z usług kosztorysowania płatnika składek oraz byli obsługiwani przez K. K. (2).

Organ rentowy stwierdzając przeciwnie, dokonał pobieżnej analizy materiału dowodowego, a poza tym oparł się wyłącznie na domniemaniach i powiązaniach jedynie dwóch faktów – zawarcia umowy o pracę i niezdolności pracownika do pracy. Organ rentowy pominął natomiast wskazane wyżej okoliczności, a także dopełnienie przez strony stosunku pracy formalności, jakie wiążą się z zawarciem umowy o pracę. Przed podjęciem pracy ubezpieczona została przeszkolona w zakresie BHP i przepisów przeciwpożarowych, a następnie została zawarta umowa o pracę. Ponadto ubezpieczona uzyskała orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do podjęcia pracy na stanowisku specjalisty ds. kosztorysowania i ofertowania.

Innym zagadnieniem, które zostało poddane ocenie sądu, było to czy zatrudnienie ubezpieczonej było realizowane w warunkach podporządkowania pracodawcy. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 13 kwietnia 2016r., właściwość ta nie została zdefiniowana. Powszechnie przyjmuje się, że obejmuje ona polecenia i sferę organizacyjną. Pojęcie kierownictwa pracodawcy, o którym mowa w art. 22 § 1 k.p., nie ma jednowymiarowego kształtu. Dostrzegalna jest tendencja do „rozluźnienia” tego rygoru w stosunku do poszczególnych grup pracowniczych albo z uwagi na rodzaj wykonywanej pracy. Podporządkowanie pracownika może polegać na określeniu przez pracodawcę czasu pracy i wyznaczeniu zadań, natomiast co do sposobu ich realizacji pracownik ma pewien zakres swobody. Pojęcie podporządkowania pracownika pracodawcy ewoluuje w miarę rozwoju stosunków społecznych (II PK 81/15). W rozpatrywanej sprawie nie ulega wątpliwości, że ubezpieczona była podporządkowana pracodawcy. Wykonywała pracę w miejscu i czasie przez niego wskazanym, a ponadto była zobowiązana do wykonywania wydawanych jej poleceń związanych z pracą. Takie polecenia do ubezpieczonej kierowała będący jej przełożonym K. K. (1), która wskazywała ubezpieczonej jakie wyceny i oferty ma przygotować oraz decydował do których przetargów ma przygotować dokumenty. Oczywiście nie można pominąć tego, że K. K. (2) i K. K. (1) łączą relacje rodzinne, ta okoliczność sama w sobie nie decydowała jednak o braku podporządkowania pracownika ani tym bardziej o braku realizacji umowy. Zgromadzone przez Sąd dowody tego nie potwierdziły, z samej więc okoliczności powinowactwa łączącego w/w osoby nie można wywodzić, że stosunek pracy nie był realizowany.

Dodatkowo, zdaniem sądu, nie zaistniały w sprawie okoliczności, które wskazywałyby, że umowa z 17 lutego 2021 r. powinna być oceniona jako pozorna czy jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jak było wskazywane, organ rentowy powoływał się na nieważność umowy i z tych przyczyn, lecz nie przedstawił argumentacji, która by to potwierdzała. W zasadzie ograniczył się do powołania przepisów i postawienia zarzutu bez pogłębionej analizy i bez odniesienia do zgromadzonych dowodów. Tymczasem do postępowania odrębnego z zakresu ubezpieczeń społecznych w zakresie postępowania dowodowego ma zastosowanie - bez żadnych ograniczeń - reguła wynikająca z przepisu art. 232 k.p.c. To z kolei oznacza, że obowiązuje zasada kontradyktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń przez stronę, a wydanie decyzji przez organ rentowy w postępowaniu administracyjnym nie zwalnia tego organu od udowodnienia przed sądem jej podstawy faktycznej, zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu wynikającą z przepisu art. 6 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2010 r., II UK 148/09 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 19 września 2012 r., III AUa 529/12).

Organ rentowy powziął wątpliwości co do pozorności spornego stosunku pracy w związku z ciężką ubezpieczonej oraz rozpoczęciem przez nią - w niedługim czasie po zawarciu umowy o pracę okresu korzystania ze świadczeń chorobowych w związku z niezdolnością do pracy. W tym miejscu przypomnieć należy, że zgodnie z jednomyślnym orzecznictwem Sądu Najwyższego chęć uzyskania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym jest zgodna z prawem i zasadami współżycia społecznego. Dlatego nie można przyjąć, że jeżeli stronom umowy o pracę przyświeca taki właśnie cel, to czynność prawna jest nieważna z mocy art. 58 § 1 lub 2 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2012r., I UK 265/11, LEX nr 1169836). Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego jako motywacja do podjęcia zatrudnienia również nie świadczy o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak inne cele stawiane sobie przez osoby zawierające umowy o pracę, takie jak na przykład chęć uzyskania środków utrzymania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 25 stycznia 2005 r., II UK 141/04, OSNP 2005 Nr 15, poz. 235; z 5 października 2005 r., I UK 32/05,

OSNP 2006 nr 15-16, poz. 249; z 28 kwietnia 2005 r., I UK 236/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 28; z 11 stycznia 2006 r., II UK 51/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 366, z 22 czerwca 2015 r., I UK 367/14, niepublikowany).

Uwzględniając powołane okoliczności sąd ocenił, że umowa o pracę łącząca K. K. (2) i K. K. (1) nie była nieważna. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że zamiarem stron umowy o pracę, było świadczenie pracy, a nie jak wskazuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych, uzyskanie przez ubezpieczoną świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Ponadto, sąd oceniając, że umowa nie była pozorna, wziął pod uwagę, że za taką nie można uznać umowy, która w rzeczywistości była wykonywana, tj. takiej, w ramach której pracownik faktycznie świadczy na rzecz pracodawcy pracę podporządkowaną. Potwierdził to Sąd Najwyższy w wyroku z 13 czerwca 2006 r. (II UK 202/05), wskazując że nie jest istotne, czy strony zawierające umowę o pracę miały realny zamiar wzajemnego zobowiązania się przez pracownika do świadczenia pracy, a przez pracodawcę do zapewnienia pracy i wynagrodzenia za nią, lecz to, czy taki zamiar stron został w rzeczywistości zrealizowany.

W związku z powyższym, nawet gdyby K. K. (2) celowo zawarła umowę, aby uzyskać świadczenia w związku z chorobą i macierzyństwem, to nie czyni to umowy o pracę pozorną, gdyż była realizowana. Wbrew twierdzeniom organu rentowego, sąd nie znalazł też podstaw do stwierdzenia, by doszło do naruszenia w rozważanym przypadku zasad współzycia społecznego. Co prawda po upływie nieco ponad 2 miesięcy pracy nastąpiła niezdolność K. K. (2) do pracy, ale i ta okoliczność nie świadczy o nieważności umowy o pracę, gdyż kobieta w ciąży – tak jak i ta, która w takim stanie nie pozostaje – ma prawo podjąć zatrudnienie i to nawet, jeśli wie o ciąży. Ponadto należy zaznaczyć, że ciąża może być też zaawansowana i nie stoi na przeszkodzie nawiązaniu stosunku pracy, jeśli faktycznie jest on realizowany. Fakt ciąży nie przekreśla bowiem aktywności zawodowej. Przepisy prawa nie zawierają żadnych ograniczeń, jeśli chodzi o to, w jakim czasie może dojść do nawiązania stosunku pracy. Przepisy nie wskazują również przez jaki okres powinny być opłacane składki na ubezpieczenie społeczne, by późniejsza wypłata świadczeń związanych z chorobą i macierzyństwem nie naruszała zasad solidaryzmu, równego traktowania ubezpieczonych, ochrony interesów i nie pokrzywdzenia innych ubezpieczonych oraz nieuszczerplania środków zgromadzonych w ramach ubezpieczenia. W takiej sytuacji nie ma podstaw, by z uwagi na stan, w jakim ubezpieczona się znajdowała, czynić zarzuty nawiązania nieważnego stosunku pracy.

Zdaniem sądu braku woli realizowania umowy przez ubezpieczoną nie można domniemywać w oparciu o tę tylko okoliczność, że w okresie niezdolności do pracy nie doszło do zatrudnienia innego pracownika. Podkreślić trzeba, że płatnik składek koordynację budowy mającej miejsce na Uniwersytecie (...) zakończył w październiku 2021 r., tym samym miał więcej czasu na wykonywanie innych czynności, które zresztą już wcześniej wykonywał samodzielnie. Z uwagi na zakończenie większej budowy w październiku 2021 r. był on w stanie samodzielnie ta działalność prowadzić, bez konieczności zatrudniania pracownika na zastępstwo. Te okoliczności również wpływają na bezzasadność zarzutu organu rentowego, jakoby umowa z 31 lipca 2020 r. została zawarta dla pozorów lub w celu obejścia prawa.

Jeśli chodzi o wysokość wynagrodzenia K. K. (2), to sąd nie rozważał, czy było ono wygórowane, gdyż czym innym jest określenie podstawy wymiaru składki, a czym innym sam tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym. Zaskarżona decyzja ma za przedmiot tylko podleganie ubezpieczeniom społecznym i nie obejmuje innych kwestii, stąd sama wysokość zgłoszonej podstawy wymiaru składek nie ma znaczenia. W ocenie sądu, zbyt wysoka podstawa wymiaru składek nie może powodować wykluczenia z ubezpieczeń społecznych.

Stanowisku sądu co do oceny spornego stosunku prawnego łączącego strony odwołujące się w kontekście skutków, jakie stosunek ten wywoła, nie przeczy również okoliczność posiadania przez ubezpieczoną innego tytułu do ubezpieczeń, wynikającego z zatrudnienia w (...) A. H. z siedzibą O., gdzie w czasie podpisania spornej umowy o pracę z płatnikiem składek przebywała na urlopie wychowawczym i nie poinformowała o tym pracodawcy, mimo że była do tego zobowiązana. Ma ona charakter jedynie poboczny i nie może prowadzić do wniosku, że umowa o pracę między stronami została zawarta w celu obejścia prawa czy też dla pozorów, gdyż ma prawo zawrzeć umowę o pracę, która stała się jej źródłem dochodu. Jej motywacja do zawarcia takiej umowy, w sytuacji kiedy stosunek pracy jest realizowany – tak jak w przedmiotowej sprawie – pozostaje bez wpływu na ważność oświadczeń złożonych przez strony stosunku pracy. Ubezpieczona więc, mimo że bezpośrednio przed podjęciem pracy u płatnika składek pracowała i miała tytuł

do ubezpieczeń społecznych – motywowana różnymi względami – miała prawo poszukiwać zatrudnienia, podjąć je i podlegać ubezpieczeniom społecznym.

Konkludując, w rozważanej sprawie ustalone przez sąd okoliczności, które zostały omówione, nie wskazują, by działania stron były naganne oraz by stanowisko organu rentowego prowadzące do wydania zaskarżonej decyzji było zasadne. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż strony realizowały podpisaną umowę. W związku z powyższym, nie może być mowy o nieważności umowy o pracę.

Wobec powyższego, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., należało zmienić zaskarżoną decyzję poprzez przyjęcie, że K. K. (2) jako pracownik płatnika składek podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu od 17 lutego 2021 r.

Sąd na podstawie art. 98 k.p.c. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz odwołującego K. K. (1) kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Wskazana kwota stanowiąca stawkę minimalną została ustalona na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm).